

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

SUMAR:

Mandatul în dreptul internațional privat, de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalla Curte de casațiune și justiție, secf. II*: Ana I. Simionescu și alții cu I. Stefănescu. *Observație* de S. R.

Inalla Curte de casațiune și justiție, secțiunea III: Ministerul de finanțe cu L. Teodorescu.

Curtea de apel din Iași, secțiunea I: Grig. Gh. Gălușcă cu Epi-tropia Spitalelor Sf. Spiridon din Iași și alții.

Judecătoria ocolului Huși: V. Pantazi și altul cu Moise I. Cligher.

MANDATUL

IN DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

În principiu, mandatul este supus, din punctul de vedere al dreptului internațional privat, regulilor la cari sunt supuse toate obligațiile în genere. Nu avem deci mult de insistat în această privință. Este destul să arătăm aplicările principale pe cari doctrina și jurisprudența le face acestui contract.

Mai întâiu de toate, nu încapă îndoială că străinii pot fi mandanți și mandatari în țara noastră, aceasta fiind exercițiul unui drept civil (art. 11 Constit. și art. 11 codul civil)¹⁾.

Apoi, este de asemenea netăgăduit că, în privința formelor sale, acest contract e cărmuit de regula *locus regit actum*, înscrisă în art. 2 § ultim codul civil; ceea ce însemnează că, spre a fi valid, mandatul va trebui să întrunească condițiunile de formă cerute de legea țării în care el a intervenit²⁾.

1) Cpr. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o Mandat, No. 1; Répert Sirey, *cod* v^o, 1435; Massé, *Droit comm. dans ses rapports avec le droit des gens*, I, 505, p. 398 (ed. 2-a); T. Hue, XII, 153, etc. — Străinii pot chiar fi arbitri (art. 341 Pr. civ.), deși ei sunt asimilați judecătorilor prin art. 370 Pr. civilă.

2) T. Hue, XII, 153, și toți autorii.

Dacă este însă vorba de constituirea în țara noastră a unei ipoteci sau altui act solemn, mandatul intervenit în țară străină va trebui să fie autentificat după formele legii țării în care procura a fost dată (art. 1773, 1789³⁾).

În privința regulilor de fond la cari este supus mandatul, se aplică, în genere, legea la care părțile s'au referit în mod explicit sau implicit. În lipsa arătării voinței lor, se va aplică legea țării în care părțile au contractat (*lex loci contractus*), pentrucă ele sunt presupuse a o cunoaște mai bine și a fi avut-o în vedere. În orice caz, ele pot mai lesne să se informeze asupra ei, decât asupra legii locului în care mandatul urmează a fi executat⁴⁾.

Când părțile au aceeaș naționalitate, unii autori propun însă a se aplică legea lor personală, în loc de legea contractului, dacă ele n'au manifestat o intenție contrară⁵⁾.

3) Vezi t. I al Coment. noastre, p. 219, text și nota 2 (ed. 2-a). Cpr. Vincent et Pénaud, *op* și v^o *cit.*, No 3.

4) Guillaouard, *Mandat*, 34; Aubry et Rau, I, § 31, pag. 163, text și nota 63 (ed. 5-a); Demolombe, I, 105; Vincent et Pénaud, *op* și v^o *cit.*, No. 4 și 6; Répert. Sirey, v^o Mandat, 1437 urm.; Laurent, *Droit civil international*, VII, 452; T. Hue, XII, 154 — *Contră*: Tribun. superior Colmar (Sirey, 98, 4, 9), care aplică legea în care contractul urmează a fi executat. — Chestiunea este însă controversată în caz când mandatul și mandatarul găsindu-se în țări deosebite, contractul se formează prin corespondență. Dacă se admite că contractul format prin corespondență este perfect îndată ce a fost acceptat, fără necesitatea vre-unei notificăci în această privință, se va aplica legea în vigoare la locul acceptărei. Dacă, din contra, se admite necesitatea unei notificăci a acceptărei, se va aplică legea locului în care s'a făcut oferta și acceptarea a fost notificată. T. Hue, VII, 382 și XII, 154. Cpr. Baudry et Wahl, *Mandat*, 500 (ed. 3-a). Vezi în privința contractelor formate prin corespondență, tom. V al Coment. noastre, p. 38 urm.

5) Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 303 (ed. 3-a); Weiss, *Tr. élément. de droit international privé*, p. 629 (ed. 2-a); Baudry et Wahl, *Mandat*, 697 și 770.

În fine, alții decid că, chiar în caz când părțile aparțin la naționalități deosebite, împrejurările cauzei pot să autorize pe judecători a aplica legea personală a mandantului și chiar aceea a domiciliului său ⁶⁾.

Un autor merge și mai departe. El aplică în toate cazurile legea mandantului, fără ca judecătorii să poată decide care a fost intenția părților ⁷⁾.

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă: 1° pentru că judecătorii au necontestat, în asemenea materie, dreptul de a cerceta și de a aprecia la care lege părțile au înțeles să supue contractul lor; și 2° pentru că, în cele mai multe cazuri, ei vor găsi în împrejurările cauzei elemente suficiente spre a-și forma convingerea lor.

Soluția cea mai bună, la caz de îndoială, este deci de a interpreta tăcerea părților în sensul că ele au înțeles a se referi la legea țării în care au contractat. A da, în asemenea caz, preponderență legii mandantului, însemnează, în adevăr, a rupe fără nici o cauză binecuvântată echilibrul dintre părțile contractante, ceea ce nimic nu ne autoriză a face ⁸⁾.

Chestiunea de a se ști în ce condiții mandatul poate să exercite dreptul de retenție asupra lucrului mandantului (admițând că el ar avea asemenea drept, ceea ce, după părerea noastră, este foarte îndoelnic ⁹⁾), este supusă legii țării în care mandatul a fost dat, iar nu acelei a locului unde mandatul urmează a fi executat.

Chestiunea de a se ști în ce margini actele man-

6) Vezi autorii și deciziile citate în Répert. Sirey, v^o Mandat, 1436, la cari trebuie să adăogam, Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1390. Cpr. Trib. Leipzig, *J. Clunet*, 1874, p. 81; Trib. Hamburg, *J. Clunet*, 1891, p. 572. — *Contră*: Baudry et Wahl, *op. cit.*, 697.

7) Vezi Boisson, *Conflit de lois en ce qui concerne la substance des obligations*, p. 216.

8) Cpr. Répert. Sirey, v^o cit., 1440.

9) Zicem că chestiunea privitoare la dreptul de retenție este îndoelnică, pentru că, după o teorie foarte acreditată, pe care o aprăăm, dreptul de retenție este un drept excepțional, care nu există decât în cazurile anume statornicite de lege. Or, nici un text nu-l conferă mandatarului. Vezi asupra acestei chestiuni foarte controversată, tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 280 urm. (ed. 2-a). Vezi și Cas. rom. *Cr. Judiciar* No. 69 din 1908. Această decizie (cea mai recentă în dată în privința dreptului de retenție) pune în principiu: 1° că judecătorii pot acorda acest drept decăteori ei îl găsesse necesar, pentru motive de echitate; 2° că dreptul de retenție poate fi invocat pentru prima oară în apel; 3° că dreptul de retenție poate avea loc și în privința pământurilor rurale date clăcașilor prin legea din 1864.

datarului obligă pe mandant, se regulează tot după legea locului contractului. Unii aplică însă și aici legea națională a părților, când ele au aceeași naționalitate ¹⁰⁾.

Retroactivitatea ratificării de către mandant a actelor făcute de mandatar în afară de limitele mandatului, are de consecință că convenția se formează la locul unde a tratat mandatarul; de unde rezultă că dacă acest loc este situat în altă țară decât aceea în care s'a produs ratificarea, efectele contractului vor fi determinate de legea primei țări, iar nu de aceea a celei de a doua ¹¹⁾.

În fine, în cât privește mandatul *sui generis* cunoscut sub numele de *prête-nom* ¹²⁾, legea care cârmuește condițiile și efectele contractului, în privința raportului dintre mandant și mandatar cu terții, este aceea a locului în care mandatarul *prête-nom* a contractat ¹³⁾.

Tot după legea în care contractul a fost încheiat se determină și chestiunea de a se ști dacă mandatul are sau nu un obiect licit ¹⁴⁾.

10) Vezi Baudry et Wahl, *Mandat*, 794 urm.

11) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 796 și autoritățile citate acolo. Cpr. Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 14; Répert. Sirey, v^o Mandat, 1445, etc.

12) Atât doctrina cât și jurisprudența deosebesc adevăratul mandatar, care reprezintă pe mandante, în al cărui nume lucrează, de persoana interpusă (*prête-nom*), care-și împrumută numele său altuia pentru facerea unuia sau mai multor acte juridice. Mandatarul *prête-nom* lucrează în numele său propriu, ea și comisionarul (art. 406 codul comercial), iar nu în numele mandantului; de unde rezultă că față de terții cu cari contractează, el este debitor personal al datorilor și al obligațiilor ce contractează, neexistând nici o legătură directă între mandant și terțiile persoane. Persoana care-și împrumută numele său altuia, este deci un mandatar ascuns sau *aparent*, după cum îl numește Curtea de apel mixtă din Alexandria (Egypet) (*J. C. lunet*, 1893, p. 651). Intrebuințarea unui asemenea mandat constituie una din acele simulații permise; însă terții sunt în drept, decăteori vor avea interes, a face să apară persoana investită în realitate cu dreptul exercitat (art. 1175), iar persoana astfel reprezentată poate, de asemenea, să se pue în locul mandatarului, și să continue gestiunea începută de acel care și-a împrumutat numele său (Cas. fr. D. P. 94. 1. 1. 171).

Jurisprudența validează întrebuințarea unui astfel de mandat, însă se înțelege că persoana, care și-a împrumutat numele său, nu face nici un act valid, dacă mandatul ce-i este conferit are de scop fraudarea unei legi de ordine publică. Vezi t. VI al Coment. noastre, pg. 599, nota 3. Vezi asupra acestui mandat ascuns sau *aparent* Baudry et Wahl, *Mandat*, 880 urm.; Troplong, *Idem*, 43; Guillaouard, *Idem*, 18 urm.; T. Hue, XII, 4; Planiol, II, 2266 urm., Pand. fr., v^o Mandat, 115 și 1570 urm. Mai vezi nota lui R. Beudant (profesor la Grenoble) în D. P. 93. 1. 369 urm., precum și o notă anonimă în D. P. 99. 1. 297 urm.

13) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 908.

14) Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 460, care citează în acest sens o decizie a trib. regional din Carlsruhe, cu data din 11 Ianuarie 1893, pe care n'am putut-o însă controla.

Soluția va fi însă cu totul alta atunci când mandatul este ilicit în țara în care se execută pentru motive de ordine publică. Astfel, mandatul de a jucă la bursă este nul, cu toate că este dat într-o țară în care acest joc este admis, și nu permite mandatarului de a cere diferențele cari provin din acest joc, dacă asemenea mandat este declarat neilicit de legea țării în care el se execută¹⁵⁾.

Cam acestea sunt dificultățile la cari mandatul a dat loc în dreptul internațional privat.

D. ALEXANDRESCO

15) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 460; Tribunalul superior german (*Reichsgericht*), *J. Clunet*, 1886, p. 619, etc.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA II

Audiența dela 15 Septembrie 1909

Președinta d-lui N. Mandrea, președinte

Ana I. Simionescu și alții cu I. Ștefănescu

HOTĂRÎRI JUDECĂTOREȘTI.— PRESCRIPTIA LOR — 30 DE ANI.— DACĂ ÎN COMERȚ SE APLICĂ HOTĂRÎRILOR PRESCRIPTIA DE 10 ANI.— ART. 404 PR. CIVILĂ.— ART. 1, 947 ȘI 889 COD. COM.

CAMBIE. — HOTĂRÎRE JUDECĂTOREASCĂ DATĂ PE BAZA EI.— DACĂ REMITEREA SIMPLĂ A CAMBIEI FACE PROBA LIBERAȚIUNEI DEBITORULUI.— ART. 1138 CODUL CIVIL.

1° În lipsa unui text de lege în codul de comerț, care să deroge dela regula stabilită prin art. 404 pr. civilă, potrivit căruia o hotărîre judecătorească pierde puterea lucrului judecat dacă nu s'a executat timp de 30 ani dela data ei, urmează că și în materie comercială au a fi aplicate hotărîrilor aceaș prescripție de 30 de ani, iar nu cea de 10 ani, care nu rezultă din nici un text de lege.

2° Cu toate că dispozițiunile art. 1138 din codul civil prevede că remiterea voluntară a titlului original făcută de creditor debitorului, dă proba liberațiunei, totuș atunci când e vorba de o cambie care a fost înlocuită prin hotărîrea judecătorească ce s'a dat pe temeiul ei, remiterea cambiei nu mai poate da proba liberațiunei, ci remiterea hotărîrei judecătorești împreună cu cambia sau cel puțin numai a hotărîrei, poate face proba liberațiunei făcută de creditor debitorului.

No. 132. — Respins, recursul făcut de Ana I. Simionescu și alții, contra sentinței tribunalului Ilfov, secț. IV, cu No. 95 din 1909, dată în proces cu I. Ștefănescu.

S'au ascultat : d-l avocat M. Valerian, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat G. Dimopol, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare :

«Violarea și greșita interpretare a art. 947 codul comercial și greșita aplicare a art. 404 pr. civilă și a art. 889 codul comercial. Am invocat prescripția de 10 ani, de oarece hotărîrea ce se execută eră o hotărîre comercială, dată pe baza unei cambii.

«Tribunalul respinge acest mijloc de apărare, pe motivul că prescripția cea mai lungă prevăzută de art. 947 codul comercial nu se aplică și la hotărîri, de deoarece hotărîrile judecătorești nu pot fi decât civile, cărora urmează fără deosebire a li se aplica art. 404 pr. civilă».

Având în vedere că I. Ștefănescu, intimat în recurs, punând în executare cartea de judecată No. 16 din 1908 a judecătoriei ocol VI București, contra recurenților, aceștia au făcut contestație și au susținut că cartea de judecată ce se execută, fiind dată în materie comercială și întrucât n'a fost executată timp de 10 ani, efectele sale au încetat prin prescripția admisă în materie comercială;

Că, tribunalul, judecând în apel, a respins contestația, statuând că hotărîrile judecătorești, fără deosebire dacă sunt date în materie civilă sau comercială, se prescriu prin 30 de ani, conform art. 404 procedura civilă;

Având în vedere dispozițiunile art. 404 din procedura civilă;

Considerând că acest text prevede, în termeni generali, că o hotărîre judecătorească care nu s'a executat timp de 30 de ani dela data sa, nu se mai poate execută și va pierde puterea lucrului judecat ;

Considerând că art. 947 din codul comercial nu prevede nici o prescripție specială pentru sentințele date în materie comercială ;

Că, în lipsa unui text de lege în codul de comerț, care să deroge dela regula de mai sus, au a fi observate regulile admise în materie civilă, potrivit rândueleurilor din art. 1. și 889 codul comercial, cari prevăd că se aplică regulile din civil în toate cazurile în care legea comercială nu prevede o dispozițiune specială ;

Că, acestea fiind principiile care guvernează materia, tribunalul a făcut o bună aplicare a art. 404 proceputura civilă și nu a violat art. 947 din codul comercial când a respins mijlocul de apărare bazat pe prescripția de 10 ani;

Asupra motivului II de casare :

«Violarea și greșita interpretare a art. 1138 codul civil ; omisiune esențială, nemotivare și exces de putere.

Am invocat liberațiunea bazată pe art. 1138 codul civil, deoarece titlul original, cambia, care a servit de bază hotărîrei ce se execută se află în posesiunea noastră, achitată.

«Am mai invocat în apărarea noastră, circumstanța că Ștefănescu fiind ginerile defunctei noastre autoare, faptul că cambia achitată s'a găsit la deschiderea succesiunei între actele defunctei, dovedește și mai mult că datoria a fost achitată încă de defuncta, care având încredere în ginerile ei, n'a mai cerut să i se remită și hotărîrea judecătorească.

«Asemenea am invocat ca dovezi de liberațiune și o serie de

proces, tot cu astfel de cambii între Stefănescu și moștenitorii defunctei Bălașa Th. Popescu.

«Tribunalul, după ce respinge apărările noastre bazate pe dispoziția art. 1138 codul civil, violând și interpretând în mod greșit acest text de lege, spune că remiterea voluntară a titlului original nu constituie decât o simplă prezumție de fapt, care prin ea însăși nu poate constitui o liberațiune, omițând cu totul să se pronunțe asupra celorlalte motive de apărare, din care rezultă că cel puțin în speță remiterea voluntară a titlului original constituia o liberațiune perfectă».

Având în vedere că după art. 1138 codul civil, remiterea voluntară a titlului original făcută de creditor debitorului dă proba liberațiunii;

Considerând că tribunalul argumentează, în speță, că cambia a fost înlocuită prin hotărârea judecătorească care s'a dat pe temeiul cambiei; că în asemenea caz, remiterea cambiei nu poate da proba liberațiunii; că, în adevăr, numai remiterea hotărârei împreună cu cambia, sau cel puțin numai a hotărârei ar fi putut da proba legală a liberațiunii;

Că, tribunalul judecând astfel, departe de a viola art. 1138 codul civil, a făcut din contră o justă aplicațiune a acestui text.

Pentru aceste motive, respinge.

Observație. — Chestiunea judecată de Curtea de casație, privitoare la aplicarea art. 404 și în materie comercială, este controversată atât la noi cât și în Italia.

Jurisprudența Curței de casație este constantă în sensul deciziei de față. Mai multe tribunale din țară, și între altele, tribunalul Ilfov, s'au pronunțat însă pentru prescripția de 10 ani, în privința hotărârilor comerciale, iar nu pentru aceea de 30 de ani. Această din urmă soluție este apărută de d-l D. Alexandresco, în *Tratatul său de drept civil*, care citează în acest din urmă sens pe Gatti și alți autori italieni. Vezi tom. VII din sus zisele *Comentarii*, p. 577, nota 4.

S. R.

SECȚIUNEA III

Audiența dela 16 Septembrie 1909

Președința d-lui G. P. Petrescu, președinte

Ministerul de finanțe cu L. Teodorescu

PENSIUNE. — PRIMĂRIA IAȘI. — REȚINERI DE 5% ȘI 10% DIN SALARIU. — DACĂ SE POATE CERE RESTITUIREA LOR. — ART. 1 ȘI 8 DIN REGULAMENTUL PENTRU FUNCȚIONAREA PRIMĂRIEI MUNICIPALITĂȚII IAȘI DIN 1876.

Regulamentul pentru funcționarea primăriei municipalității Iași, prevăzând, prin art. 1 și 8, dreptul la pensii pe toată viața pentru funcționarii și salariații comunei Iași, pe baza reținerilor de 5% și 10% făcute asupra salariilor, are a se aplica atât pentru primărie cât și pentru funcționari, deoarece acest regulament constituind legea părților, nici primăria, nici funcționarii cari au servit confor-

mându-se lui, nu-i pot tăgădui puterea obligatorie, iar reținerile nefiind ilicite, instanțele judecătorești nu pot ordona restituirea lor fără a comite un exces de putere.

No 198. — Casată, în urma recursului făcut de Ministerul de finanțe, sentința tribunalului Iași, secția I, No. 48 din 1906, dată în proces cu Laurențiu Teodoreanu.

S'au ascultat: d-l avocat Al Zeuceanu, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Osvald Teodoreanu, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Exces de putere, violarea art. 1 și 8 din regulamentul pentru pensionarea funcționarilor primăriei Iași și art. 969 codul civil.

«Art. 1 și 8 din regulamentul indicat, stabilesc că toți funcționarii numiți și salariați de comuna Iași, au dreptul, îndeplinind condițiunile prescise de acest regulament, la o pensie de retragere, și că fondul din care are a se plăti aceste pensii se compune din reținerile de 5% și 10%, făcute asupra salariilor acelor funcționari.

«Acest regulament constituie legea părților între funcționari și administrația comunală Iași, ele nu-i pot tăgădui puterea obligatorie, fără a viola convențiunea care le leagă.

«Funcționarii dar nu pot cere restituirea reținerilor făcute în cazul când nu îndeplinesc condițiunile cerute pentru a putea eși la pensie».

Având în vedere sentința tribunalului Iași secția II No. 48 din 1906 ce este supusă recursului;

Având în vedere că procesul ce s'a desfășurat înaintea instanțelor de fond avea de obiect cererea făcută de Laurențiu Teodoreanu, ca primăria comunei Iași să fie obligată a-i restitui suma de 460 lei, recunoscută de primărie, ca reținută pentru pensie, din salariul ce numitul primea cât a funcționat la acea comună;

Că judele ocol II Iași, prin cartea de judecată No. 2507 din 1905, a admis acțiunea lui Laurențiu Teodoreanu;

Că primăria Iași, făcând apel, tribunalul l-a respins;

Având în vedere regulamentul pentru funcționarea primăriei municipalității Iași, votat de consiliul comunal al acelui oraș în Septembrie 1876 și aprobat de Ministerul de Interne cu deciziunea No. 11433 din Iunie 1879, cât și modificările aduse acestui regulament prin votul consiliului din Iulie 1891, și acel din Iunie 1892, aprobat prin decretul regal No. 2609 din 21 Iulie 1892;

Considerând că prin art. 1 și 8 al acestui regulament se stabilește că toți funcționarii numiți și salariați de comuna Iași au dreptul, îndeplinind condițiunile prescise prin dânsul, la o pensie pe toată viața și că fondul din care se servește pensia se compune din reținerile de 5% și 10% făcute asupra salariului acestor funcționari;

Considerând că acest regulament constituind legea părților, nici primăria, nici funcționarii cari au servit,

conformându-se lui, nu'i pot tăgădui puterea obligatorie ; că din nimic nu reese că asemenea regulamente ar viola vreun text de lege ; că prin urmare reținerile făcute nefiind ilicite, instanțele judecătorești nu pot să ordone restituirea lor fără a comite un exces de putere ; că de altmintrelea legitimitatea lor a fost consfințită în mod formal prin art. 17 și 11 din legea dela 25 Februarie 1897 ;

Considerând că, așa fiind, motivul invocat este nefondat. Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 18 Februarie 1909

Președînța d-lui I. T. Burada, prim-președinte

Grig. Gh. Gălușcă cu Epitropia Spitalelor Sf. Spiridon din Iași și alții

LUCRU JUDECAT. — IDENTITATE DE CAUZĂ ȘI OBIECT. — ART. 1201 CODUL CIVIL.

TESTAMENT. — DISPOZIȚIUNI TESTAMENTARE ÎNDOELNICE. — INTERPRETAREA LOR ÎN FAVOAREA MOȘTENITORULUI. — ART. 983 CODUL CIVIL.

SUCCESIUNE. — DACĂ POATE FI DEVOLUTĂ PARTE TESTAT ȘI PARTE INTESTAT.

1° Pentru ca să existe lucru judecat, legea cere, prin art. 1201 codul civil, ca a doua reclamațiune să aibă acelaș obiect, să fie întemeiată pe aceeaș cauză și să se judece între aceleași părți în aceeaș calitate.

Astfel, când prima cerere dedusă în judecată și hotărîtă definitiv, aveà de obiect anularea unei dispozițiuni testamentare și erà întemeiată pe cauza că acea dispoziție testamentară constituie o substituție fideicomisară, iar a doua cerere are de obiect reclamațiunea unui drept de nudă proprietate și drept cauză că nuda proprietate a rămas netestată, nu se poate zice că între aceste cereri există identitate de cauză și obiect și deci nu se poate opune celei de a doua cereri autoritatea lucrului judecat.

2° Potrivit art. 983 codul civil, dispozițiunile îndoelnice dintr'un testament trebuiesc tălmăcite în favoarea moștenitorului.

3° Intrucât nici un text de lege nu împedică ca o succesiune să fie devolută parte după testament și parte după lege, urmează că nuda proprietate — atunci când se constată din dispozițiile testamentare că n'a fost testată nimănu — să fie atribuită rudelor celor mai apropiate în grad succesibil.

No. 22. — S'au prezintat : apelantul Gălușcă, asistat de d-l avocat Gh. Netter ; apelanții locot. Iancu Roiu, căpi-

tan Corneliu Roiu și Victor Roiu, asistați de d-l avocat V. Dumitriu ; Epitropia spitalelor Sf. Spiridon, prin d-l avocat G. Vârnăv-Liteanu.

Curtea,

Având în vedere atât apelul făcut de d-l Grigore G. Gălușcă contra sentinței tribunalului Iași, secția II, No. 25 din 14 Februarie 1896, prin care i se respinge ca neîntemeiată acțiunea introdusă de d-sa, contra Epitropiei casei Spitalelor Sf. Spiridon din Iași, precum și apelul făcut de G. N. Roiu, azi defunct și reprezentat prin moștenitorii săi : locotenentul Iancu Roiu, căpitan Corneliu Roiu și Victor Roiu, contra aceleiaș sentințe, prin care se respinge intervențiunea ce o făcuse la judecata acțiunii introdusă de d-l Grigore G. Gălușcă ;

Având în vedere că astăzi, înaintea Curței, apelantul Grigore G. Gălușcă, după desvoltările apelului său făcute oral, prin apărătorul său, d-l avocat G. Netter, cere ca judecata să constate că defunctul Procopie Florescu, prin testamentul său olograf, cu data de 15 Iulie 1875, n'a testat în favoarea Epitropiei Casei Sf. Spiridon nuda proprietate a moșiilor Lungani-de-jos și Brătuleni din Plasa Slăvnic, Jud. Iași, și cum aceste moșii se stăpănesc astăzi de numita epitropie, să i se recunoască contra ei dreptul la nuda lor proprietate, în virtutea calității sale de nepot și ca atare succesori după lege al defunctului Procopie Florescu pentru orice avere rămasă netestată de dânsul ;

Văzând că d-l avocat V. Dumitriu, din partea părții interveniente și apelante, se mărginește a cere ca la caz când Epitropia Casei Spitalelor Sf. Spiridon ar opune reclamantului Grigore Gh. Gălușcă că d-sa astăzi nu-și mai poate exercita această acțiune, deoarece și-ar fi cedat drepturile sale succesoriale în averea defunctului Procopie Florescu, să se primească intervențiunea și să se recunoască pentru partea intervenientă ca cesionară dreptul reclamat de Grigore G. Gălușcă ;

Având în vedere că intimata Epitropie a Casei Spitalelor Sf. Spiridon, prin avocatul său d-l Gh. Vârnăv-Liteanu, declarând că primește judecata așa după cum astăzi oral apelantul Grigore G. Gălușcă își desvoltă și preciează reclamațiunea sa, aduce acestei reclamațiuni următoarele două întâmpinări : 1) că o asemenea reclamațiune a mai fost judecată și respinsă prin deciziunea acestei Curți, secția II, cu No. 159 din 29 Noembrie 1882, în care a figurat ca partea reclamantă arhimandritul Filotei Romanescu, cesionarul lui Șerban Gălușcă, primul cesionar al drepturilor succesoriale ale reclamantului Grigore G. Gălușcă, în averea defunctului Procopie Florescu, așa că ar exista autoritatea lucrului judecat : 2) că Procopie Florescu, acum defunct, prin testamentul său olograf din 15 Iulie 1875, a legat Epitropiei Casei Spitalelor Sf. Spiridon și nuda proprietate a moșiilor Lungani și Brătuleni din Plasa Stavnic, Jud. Iași, după cum aceasta ar rezultă din copirinsul aceluia testament, pentru care motive

cere respingerea ambelor apeluri și confirmarea sentinței apelate.

În ce privește excepțiunea lucrului judecat :

Considerând, în drept, că pentru a exista lucru judecat, legea, prin art. 1201 din codul civil, cere ca a doua reclamațiune să aibă același obiect, să fie întemeiată pe aceeași cauză și să se judece între aceleași părți în aceeași calitate ;

Având în vedere, în fapt, că prezenta reclamațiune, astfel cum a fost precizată astăzi la audiență de partea reclamantă și cum a fost acceptată de partea pârâtă, spre a fi discutată și judecată, are drept obiect : a se recunoaște părții reclamante, ca rudă în gradul cel mai apropiat cu defunctul Procopie Florescu, deci succesibil după lege, dreptul de nudă proprietate asupra moșiilor Lungani-de-jos și Brătuleni din plasa Stavnic, Jud. Iași, față cu Epitropia Casei Spitalelor Sf. Spiridon, care stăpânește astăzi aceste moșii, iar drept cauză că nuda proprietate a acestor moșii a rămas netestată de către defunctul Procopie Florescu.

Pe când cea dintâi reclamațiune, judecată și hotărâtă prin definitivă deciziune a acestei Curți, secția II, cu No. 159 din 29 Noembrie 1882, după cum se vede din cuprinsul dispozitivului ei, tâlmăcit prin considerentele expuse prin ea, a avut drept obiect anularea dispozițiunii privitoare la moșiile Lungani și Brătuleni, dispozițiuni cuprinse în testamentul defunctului Procopie Florescu, cu data de 15 Iulie 1875, și ca censecință recunoașterea de proprietar deplin asupra acelor moșii a reclamantului Arhimandrit Filotei Romanescu, care lucră în calitate de cesionar al lui Șerban Gălușcă, primul cesionar al reclamantului de astăzi, Grigore G. Gălușcă, iar drept cauză că acea dispozițiune testamentară constituie o substituțiune fidei-comisară prohibită de lege (art. 803 codul civil) ;

Că, astfel fiind, ușor se vede că reclamațiunea de astăzi și acea judecată prin deciziunea acestei Curți, secția II, cu No. 159 din 29 Noembrie 1882, nu au același obiect și nici aceeași cauză și deci excepțiunea lucrului judecat invocată de partea intimată este neîntemeiată.

În fond :

Având în vedere că testamentul defunctului Procopie Florescu, cu data 15 Iulie 1875, conține, cu privire la moșiile Lungani și Brătuleni, următoarele două pasaje :

1) «Din moșiile mai sus arătate anume Lungani și Brătuleni, care se gospodăresc de către mine, după săvârșirea mea vor trece cu toate documentele lor sub administrația și purtarea de grijă a generalnicei Epitropiei a Sfântului Spiridon, care le va impoesia după chipul cu care se impoesiază averile nemieșcătoare ale Spitalului. Din prețul cel de pe urmă al adjudecației, Epitropia scăzând dările fonciare și luând trei la sută în folosul spitalului, restul îl va da pe tot anul personal soției mele, pe cât va fi în viață, care va dispoza de partea cuvenită ei precum și din pensia ce primesc dela stat, în ce chip va voi pentru sine și pentru pomenirea sufletelor răposăților».

2) «După trecerea din viață a soției mele, hotărâse în ce chip să se urmeze cu căștiurile moșiilor Lungani și Brătuleni, fiindcă administrația acestor moșii este incredințată îngrijirii Epitropiei Sf. Spiridon, apoi acea epitropie va trage o zecime din căștiuri pentru administrație și deosebit suma trebuincioasă pentru ținerea unui crivat, după care precum și după plata dărilor fonciare, restul să se împartă în trei părți spre ajutor, 1-a pentru bursieri la institutiunile de fete sărace, 2-lea pentru bursieri la institutiunile de băieți săraci, și 3-lea asemenea ajutor pentru măritare de fete sărace . . . ».

Or, din cuprinsul acestor două pasaje, se vede că defunctul Procopie Florescu n'a luat nici o dispoziție în ce privește nuda proprietate a moșiilor Lungani și Brătuleni, și deci această a lor nudă proprietate trebuie a fi privită ca o avere de succesiune rămasă netestată, că dacă un minut ar răsări îndoială, de nu cumva prin cuprinsul acestor pasaje testatorul a înțeles a legă Epitropiei Sfântului Spiridon chiar deplina proprietate a vorbitelor moșii, această îndoială dispăre numai decât la citirea altor dispozițiuni cuprinse în testament, unde testatorul întrebunțează expresiuni absolut neîndoelnice, când voește a legă proprietatea vreunui bun al său; astfel se găsește scris la pagina 3-a a testamentului :

«Moșia Tăutești se hărăzește pentru înființarea pe dânsa a unui așezământ de creștere și învățătură . . . »

Apoi la pagina 4-a :

«Locul meu din mahalaua Ciurchi, dacă primăria urbei Iași va voi a clădi pe dânsul un stabiliment de facere de bine, adică școală de fete . . . , atunci el va rămâne în dispoziția ei pentru un asemenea scop; iar dacă primăria nu va îndeplini aceasta, în asemenea caz, acel loc să treacă în proprietatea spitalului din Tătarăși-Pășcanu».

Și mai departe :

«De via dela Copou, ce este pe loc de veci al meu, soția mea fiind în viață, va dispoza de dânsa ca uzufructieră, iar după începerea clădirii bisericii pe partea de loc cu șanțul despre răsărit, va intra în dispoziția guvernului nu numai pe partea de sus arătată, ci toată via, cu acuratele ei, pe cât este cuprinsă cu șanțuri de jurimprejur ca să rămâe esclusiv în folosul bisericii ce se va zidi acolo».

Apoi la pagina 4 :

«Dacă soția mea nu va lucră acele două vie am la Socola pe loc de veci, atunci aceste două vie vor intra în stăpânirea numiților mai sus Șerban și Dumitru Gălușcă împreună cu elironomul lui Gh. Gălușcă, care le va împărți frățeste», și altele.

Că, în fine, dacă și față cu aceste expresiuni energice și absolut neîndoelnice, precum: *hărăzesc, va rămâne în dispoziție, să treacă în proprietate, va intra în dispoziția, vor intra în stăpânire*, pe care se vede că testatorul le-a întrebunțat în testamentul său ordecâteori a voit a dispune despre proprietatea vreunui bun al său, tot ar mai rămâne vre-o umbră de îndoială asupra tâlmăcirii și înțelesului ce Curtea dă dispozițiunilor mai sus vorbite, privitoare la moșiile Lungani și Brătuleni, adică că prin ele testatorul n'a voit și n'a înțeles a legă Epitropiei S. Spiridon nuda proprietate a acestor moșii, încă o asemenea tâlmăcire se impune și după regula de drept : că dispozițiunile îndoelnice dintr'un testament trebuiesc tâlmăcite în favoarea moștenitorului art. 983 codul civil ;

Considerând dar că intrucât Curtea găsește că nuda

proprietate a moșiilor Lungani și Brătuleni trebuie a fi privită ca o avere de succesiune rămasă netestată pe urma defunctului Procopie Florescu, și întrucât nici un text de lege nu împedecă ca o succesiune să fie devolută, parte după testament și parte după lege, urmează că nuda proprietate a vorbitelor moșii Lunganii și Brătuleni aparține prin dreptul de succesiune, după lege, rudelor celor mai apropiate ale defunctului Procopie Florescu, adică apelantului Grigore G. Gălușcă, întrucât calitatea de succesibil în gradul cel mai apropiat nu i se tăgăduște de intimata Epitropie a Casei Sf. Spiridon;

Că, astfel fiind, concluziunile apelantului Grigore G. Gălușcă trebuiesc a fi primite și deci apelul său este bine întemeiat;

Considerând, în fine, că apărătorul părții interveniente s'a mărginit a cere numai ca în cazul când intimata Epitropie a Casei Sf. Spiridon ar opune reclamantului Grigore G. Gălușcă că d-sa astăzi nu mai poate exercita acțiunea de față pentru motivul că și-ar fi cedat drepturile sale succesoriale, atunci să se primească intervențiunea și să se recunoască pentru partea intervenientă ca cesionară dreptul reclamat de Grigore G. Gălușcă; și întrucât intimata Epitropie a Casei Sf. Spiridon nu a făcut o asemenea opunere reclamantului, urmează că intervențiunea și prin consecință și apelul părții interveniente rămâne lipsit de interes, și ca atare cată să fie respins.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier C. Grigoriu, admite apelul.

Semnați: I. T. Burada, T. Crivăț, D. Grigorovici,
G. Grigoriu, Gh. Sturza.

JUDECATORIA OCOLULUI HUȘI

Audiența dela 14 Martie 1909

Judecător, C. Bossie, magistrat stagiar

V. Pantazi și altul cu Moise I. Cligher

CAMBIE. — CONDIȚIUNI DE VALIDITATE. — OBLIGAȚIUNE DE PLATĂ. — CAUZA JURIDICĂ ȘI LICITĂ.

CAMBIE. — VALIDITATE. — INSCRIS. — PROBA TESTIMONIALĂ. — CONDIȚIUNI DE ADMISIBILITATE. — ART. 55 COD. COM. ȘI ART. 1191 CODUL CIVIL.

CAMBIE. — CAUZA EL. — PROBA CONTRARIE. — INADMISIBILITATE — ART. 967 ALIN. ULTIM CODUL CIVIL.

HOTĂRÎRI PREMERGĂTOARE. — HOTĂRÎRI INTERLOCUTORII ȘI PREPARATORII. — DISTINCȚIUNE. — LIPSĂ DE INTERES.

1° Contractul cambial, ca obligațiune, trebuie să îndeplinească toate condițiunile intrinseci și substanțiale ale oricărei obligațiuni și deci obligațiunea cuprinsă într'o cambie fiind o obligațiune de a face să se plătească o sumă de bani, trebuie să aibă o cauză juridică și licită ca orice obligațiune în general.

2° Prima condițiune de validitate a unei cambii fiind înscrisul cerut *ad solemnitatem* și deci și *ad probationem*, urmează că un asemenea efect de comerțiu intră în prevederile art. 55 codul comercial,

potrivit căru'a atunci când pentru validitatea unui act se cere un înscris, proba testimonială nu poate fi admisă decât în cazurile în care e permisă și de codul civil.

Astfel, cu toate că în materie comercială proba testimonială este admisă până la orice valoare, pentru cambie însă au a se aplică principiile dreptului comun, conform căruia nu se poate primi o dovadă cu martori, în contra sau peste ceea ce cuprinde actul, chiar dacă ar fi vorba de o sumă sau o valoare mai mică de 150 lei vechi.

3° Cauza într'o cambie există independent de faptul menționărei sale în corpul înscrisului, fiind prezumată până la proba contrarie, conform principiilor de drept comun, stabilite prin art. 967 alin. ultim din codul civil.

4° Distincțiunea ce se făcea sub imperiul vechiului text de procedură civilă între hotărârile preparatorii și interlocutorii, nu mai prezintă astăzi nici un interes, de oarecă legiuitorul dela 1900 a înlocuit cuvântul «preparatorii» prin cuvântul «premergătoare», spre a cuprinde în el atât hotărârile propriu zise preparatorii, cât și pe cele interlocutorii.

Judecata,

Asupra acțiunei de față:

Văzând actele și lucrările din dosarul respectiv precum și susținerile părților;

Văzând că din toate acestea rezultă următoarele: reclamantii V. Pantazi și Gh. M. Radu au emis 2 cambii în ordinul pârâtului, Moise I. Cligher, una pentru suma de 62 lei și 50 bani cu scadența la 15 August 1907, iar cealaltă pentru suma de 130 lei cu scadența tot la 15 August 1907, cambii semnate propriu de reclamantii și date pârâtului drept garanție pentru niște pământ pe care pârâtul trebuia să-l pună la dispoziția reclamantilor, conform contractului verbal de arendă intervenit între dânsii. Că pârâtul nefiind următor angajamentului său, reclamantii cer prin acțiunea de astăzi restituirea cambiilor, ca fiind date fără cauză, neprimind nici un equivalent în schimbul obligațiunei lor. Acestea sunt faptele precum rezultă din reclamațiune.

Considerând, în primul rând, că pârâtul la interogatoriu ce i s'a luat în ședința dela 19 Ianuarie a. c. declarat că cambiile ce posedă dela reclamantii nu le-a primit în comptul pământului, după cum susțin dânsii prin petițiunea introductivă de instanță, ci aceste cambii, în baza cărora a obținut hotărâri judecătorești, sunt emise de reclamantii pentru niște bani împrumutați lor de către pârât;

Văzând că prin jurnalul dela 19 Ianuarie a. c. s'a admis reclamantilor proba testimonială cu care să dovedească că cele 2 cambii emise de ei în ordinul pârâtului sunt fără cauză, întrucât dânsii nu au primit nici un equivalent în schimbul obligațiunei lor;

Văzând că astăzi mai înainte de a se procede la ascultarea martorilor admiși, pârâtul, prin avocații săi, a cerut ca judecata să revină asupra jurnalului din 19 Ianuarie a. c. prin care se admisesse reclamantilor mar-

tori cu care să dovedească că cambiile emise de dânsii în ordinul său sunt fără cauză și ca atare de nul efect ;

Considerând că primul punct care trebuie lămurit e acela de a ști dacă relativ la o cambie care întrunește toate condițiunile esențiale cerute de art. 270 și urm. codul comercial, se poate sau nu admite proba testimonială cu care să se dovedească lipsa de cauză ;

Considerând că contractul cambial, ca obligațiune, trebuie să îndeplinească condițiunile intrinseci și substanțiale ale oricărei obligațiuni (art. 948 și urm. cod. civil) (Gr. Maniu, *Dreptul comercial*, vol. II, p. 108) ; obligațiunea cuprinsă într'o cambie fiind o obligațiune de a plăti sau de a face să se plătească o sumă de bani, neapărat că trebuie să aibă o cauză juridică licită, ca orice obligațiune în general ;

Considerând, lucru necontestat de părți, că în cele 2 cambii a căror restituire se cere, se indică drept cauză a emiterii lor valoarea primită ;

Că deci reclamantii vroind a dovedi lipsa de cauză a cambilor, vroesc a face o probă contra unui înscris ;

Considerând că în legea comercială, proba testimonială e admisă până la orice valoare. Că la acest principiu legiuitorul comercial face o derogare prin art. 55 care dispune că atunci când pentru validitatea unui act se cere un înscris, proba testimonială nu poate fi admisă decât în cazurile în care e permisă și de codul civil ;

Că pentru o cambie, prima condițiune de validitate fiind înscrisul, cerut *ad solemnitatem* și deci și *ad probationem*, urmează că un asemenea efect de comerț intră în prevederile art. 55 citat mai sus ;

Că deci din acest punct de vedere urmează a se aplica pentru cambie, dreptul comun, în speță art. 1191 al. ult. codul civil, conform căruia nu se poate primi o dovadă cu martori în contra sau peste ceea ce cuprinde actul, chiar dacă ar fi vorba de o sumă sau valoare mai mică de 150 lei vechi, decât în cazul unui început de dovadă scrisă, ceace nu e în speță ;

Considerând că întrucât cele două cambii, despre care e vorba, au cauza menționată în chiar corpul înscrisului și consistă în valoarea primită de reclamantii, urmează dela sine că a permite probarea cu martori a inexistenței cauzei, ar însemna a permite pur și simplu o probă contra unui act scris, probă inadmisibilă conform articolelor de lege sus menționate ;

Că a admite o asemenea probă, mai ales sub imperiul actualei legi comerciale, sub care cauza e presupusă în orice cambie, ar însemna a lovi în siguranța ce prezintă acest efect de comerț, căci orice debitor cambial spre a se debarasa de obligațiunea sa, ar invoca mijlocul comod al lipsei de cauză și ar cere proba elastică și atrăgătoare a martorilor cu care să poată anula toate cambiile emise de ei. Ce siguranță ar mai prezentă cambia, ce garanție ar mai oferi creditorului, dacă un asemenea înscris s'ar putea anula cu ajutorul a câtorva martori de complezență, ale căror convingeri, de sigur inebriabile, sunt de multe ori născute chiar cu mult înainte de emiteria cambiei ;

Că chiar dacă în cambie nu s'ar menționa clauza valoarei primite, chiar într'un asemenea caz proba cu martori cu care să se dovedească lipsa de cauză, e inadmisibilă ;

În adevăr, se știe că prin derogare dela dreptul comun,

vechea noastră lege comercială ca și astăzi legea franceză, dispunea ca în cambie trăgătorul trebuia neapărat să menționeze cauza obligațiunei pe care o contracta, derogare care se explică prin faptul că vechiul legiuitor considera cambia mai mult ca un mod de executare a contractului de schimb, decât ca un instrument de credit și circulațiune ;

Că în actula noastră lege comercială, ținându-se seamă de faptul că natura cambiei s'a schimbat, înbrăcând caracterul unui instrument de circulațiune și de credit, s'a urmat sistemul legii germane, nemai făcându-se nici o derogare dela regulile dreptului comun în ceea ce privește cauza obligațiunei, dispunându-se prin art. 270 No. 9 codul comercial că nu se cere să se arate în cambie cauza, obligațiunea cuprinsă într'o cambie fiind o obligațiune formală, adică în înscris și numai în el trebuind a se căuta elementele validității sale ;

Că deci conform acestor principii, cauza într'o cambie există independent de faptul menționării sale în corpul înscrisului, fiind prezumată până la proba contrarie, conform dreptului comun, art. 967 ult. al. codul civil ;

Că din toate aceste puncte de vedere proba cu martori fiind inadmisibilă, judecata cată a o respinge ca atare.

În cece privește obiecțiunea făcută de reclamantii, prin avocatul lor, că nu se poate reveni asupra admisibilității probei testimoniale, întrucât jurnalul prin care s'a admis o asemenea probă e interlocutoriu ;

Considerând că sub imperiul vechei legi de procedură civilă se discuta chestiunea de a se ști dacă în procedura noastră există vreun interes de a distinge hotărârile preparatorii în pur preparatorii și interlocutorii. Că părerea care pare a fi predominant era în sensul că legiuitorul nostru pentru motiv de simplitate și celeritate înlăturase această sub-diviziune a hotărârelor preparatorii, nefiind nici un interes practic a o face (Gh. Tocilescu *Curs de Procedură civilă* P-tea III-a p. 272 și urm.)

Că sub imperiul actualei legi de procedură, noul legiuitor, precum arată și în expunerea sa de motive, a înlocuit cuvântul «preparatorii» prin cuvântul «premergătoare» spre a cuprinde în el atât hotărârile propriu zis preparatorii cât și pe acelea interlocutorii, așa că actualmente o asemenea diviziune nu mai prezintă nici un interes ;

Considerând că noua lege de procedură civilă prin art. 160 presupune o incuviințare premergătoare dată în conformitate cu principiile admise în materia probelor, căci altfel aceste principii ar putea fi ușor eludate, sub motivul, puțin eloquent, că au fost deja admise printr'un jurnal anterior ;

Că deci o asemenea obiecțiune făcută de reclamantii nefiind fondată, judecata cată a nu ține seamă de ea ;

Că din toate acestea rezultă că proba cu martori admisă prin jurnalul dela 19 Ianuarie a. c. e inadmisibilă și ca atare judecata cată să revină asupra sa.

Pentru aceste motive și văzând și art. 55 codul comercial, art. 1 al. 2 acelaș cod, art. 1191 ult. al. codul civil, art. 160 al. I proc. civilă, admite incidentul și în consecință respinge proba testimonială admisă reclamantilor.

Magistrat stagiar, C. Bossie.